

ккк

Т.В. Ліхтей

ПОЕТИЧНА ВІЗІЯ ЯНКА КРАЛЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МИСТЕЦЬКОЇ ЕЛІТИ

Визначний словацький поет-романтик Янко Краль (1822–1876) прийшов на світ двісті років тому, однак його творчість не втратила своєї актуальності, вона ніби написана сучасником і є напрочуд суголосною з нашим зболеним сьогоднішнім. Та й життя словацького митця є яскравим прикладом самовідданого й безкорисливого служіння рідному народові, котрий потерпав у гнітючій атмосфері невизнання і безправ'я, що панувала в тодішній Австрійській імперії і поширювалася передусім на слов'янські етноси, які входили до її складу.

Поет і громадянин Янко Краль, попри свою всеслов'янськість, ратував за право кожного народу на самовизначення, а відтак був переконаний, що і всі слов'янські народи мають стати самостійними і незалежними. Він був людиною чину, дії, організовував повстання й відкрито закликав до повалення імперського режиму, тож закономірно, що влада засудила його до смертної кари, якої митцеві дивом вдалося уникнути після кількомісячних тортур. Прожите й пережите, думки і стремління Янка Краля творять нетлінний літопис тієї непростой доби.

Яскраво прописався митець і в дискурсі українсько-словацьких літературних взаємин. Він жваво цікавився українським фольклором, нашою історією та культурою, що знайшло відгомін у низці його поезій. Натомість творчістю самого Янка Краля захоплювалися ще закарпатські просвітителі XIX ст. Анатолій Кралицький, Євген Фенцик, Юлій Ставровський-Попрадов та ін. Ну а ще через століття з'явилися й українські переклади вибраних поезій словацького романтика, які заслуговують на окрему розмову і спеціальне дослідження.

Мега публікації – простежити творчість Янка Краля в українсько-словацькому літературному контексті, осмислити поетичну візію словацького митця і громадянина, доробком якого українська науково-мистецька еліта цікавилася з часу оприлюднення перших його віршів, розглянути українські переклади Кралевої поетичної спадщини.

Янко Краль, отже, є одним із найяскравіших і найзагадковіших представників штурівської генерації романтиків. Він чи не першим став

писати новою словацькою літературною мовою, кодифікованою Л. Штуром, а публікація 1844 р. в альманасі «Нітра» його поезій «Zakliata panna vo Váhu a divný Janko» («Заклята панна у Вагу і дивний Янко»), «Zverbovaný» («Завербований»), «Moja pieseň» («Моя пісня») та інших тільки підтвердила правильність мовної реформи.

Герой Я. Краля, за яким вгадується сам автор, завжди щирий, прямолінійний, готовий до самопожертви. Дослідники Кралевої творчості переконані, що, скажімо, в уже згаданій баладі «Заклята панна у Вагу і дивний Янко» тією завороженою панною є вічно гноблена Словаччина, а дивним Янком репрезентується сам Король. Твір закінчується трагічно: намагаючись врятувати панну, герой гине. У «Завербованому» юнак ніяк не знайде своє місце в розбурханому житті, блукає незвіданими манівцями, не знає, чим зарадити понівеченій країні, а вдома за ним плачуть родина й кохана.

Уже з часу публікації перших Кралевих творів за ним закріпилося прізвисько «Дивний Янко» [9, с. 335]. І не безпідставно. Я. Король мав запальну вдачу, непередбачувану поведінку. Багато подорожував, часто змінював місце служби, був переслідуваний владою як політично неблагонадійний, одержимо писав і безжально спалював свої твори. У книзі «Зустрічі культур» М. Мольнар доводить, що Я. Король захоплювався народною словесністю українців, переписував з різних збірок та з інших джерел українські пісні та думи [13, с. 158]. А в статті «Янко Король і українці», підписаній криптонімом «П», читаємо: «... Янко Король був одним із тих словацьких поетів, які знали про Україну, знали її народні пісні і гадували в своїй поетичній творчості її героїчну історію, її волелюбний народ та його боротьбу за волю» [15, с. 18]. Справді, українці в поезіях Я. Краля – це «діти Дніпра», «славні козаки» («До народів»), а в його поемі «До слов'ян» знаходимо мотиви звеличення славної минулщини України, яку імперська Росія перетворила на руїну:

*Starec spieva pri bandure,
staré časy pripomína:
Ej, javor, ktože t'a vyt'al,
kde si, krásna Ukrajina!*

[2, с. 245-246]

1869 року ужгородський «Свѣтъ» у 8-му числі опублікував статтю А. Кралицького «Янко Король» [8]. «Кто этот Янко Король? спроситъ не одинъ изъ читателей, уж не въ первый разъ ли услышавшій это славянское имя, – починає розповідь про словацького поета А. Кралицький. – Это одинъ изъ славянскихъ поэтовъ, довольно знаменитый своею музой. Это одна изъ тѣхъ человѣческихъ личностей, которыя отличаются

таинственностью своего характера, человекколюбивымъ пожертвованіемъ и одною цѣлью – цѣлью: народу своему, во что бы то ни было, прислужитися, какъ лишь это своею индивидуальностію можно» [8]. Як зауважує в студії «Анатолій Кралицький і Янко Краль» чеський дослідник Франьо Р. Тихий, джерелом для згаданої статті А. Кралицькому послужила багатотомна праця «Biographisches Lexikon des Kaisertums Österreich» Костянтина Вурцбаха, а точніше – гасло «Kral Janko», вміщене у 18-му томі (с. 114–115), що вийшов 1865 р. Часто тут ідеться про дослівний переклад, деколи – про довільний, а деякі дані А. Кралицьким уточнюються й доповнюються [17]. До прикладу, коли К. Вурцбах розповідає, що Я. Краль не дозволяв без власної згоди публікувати свої вірші, а коли це раз сталося, то погрожував застрелити одного зі своїх друзів (einem seiner Freunde), що був до тієї публікації безпосередньо причетний, то А. Кралицький чудово знає, про кого тут ідеться: „Такъ однажды угрожалъ извѣстному Людовиту Штуру, что его застрѣлитъ, если ещѣ разъ покусится стихи его опубликовать во газетахъ, потому что они ещѣ необработаны и лишь такъ брошены на бумагу» [8].

Натрапляємо в статті А. Кралицького ще на один цікавий момент, який засвідчує неординарність Кралевої особистості. Виявляється, Я. Краль не тримав удома жодної книжки. Прочитавши чергову, відразу віддаровував її іншим. «Однажды получил одну книгу в подарок, – пише А. Кралицький, – которая причинила ему большую радость. Это собраніе украинскихъ народныхъ пѣсней. Когда другого дня кто-то спросилъ его, гдѣ книга – «Я ужъ прочиталъ еѣ – отвечалъ – и лишилъ в кофейной на столъ...» [8].

Загадковість і харизматичність Я. Краля відзначає і автор «Очерка словацкой литературы» (опублікований в журналі «Листокъ», редактором якого був Є. Фенцик), називаючи його «замѣчательнымъ писателемъ сей эпохи», який між іншими романтиками був «болѣе популярень» [14, с. 29]. Справді, Я. Краль надихав на творчість закарпатських письменників. Відомо, що саме під впливом Кралевої «Драми світу» («Drama sveta») Ю. Ставровський-Попрадов написав свій найкращий вірш «Страдание славян» [4, с. 138].

Поет, проте, доживав свій вік у скруті, покинутий і забутий. Помер передчасно у 54 роки чи то від тифу, чи то від холери. Точне місце його поховання не відоме донині, як незнаною для сучасників довго залишалася і його зовнішність (Портрет Янка Краля. *Всесвіт*. 1982. № 9). «Найбільш інтенсивно Я. Краль писав до двадцяти восьми років, – твердить дослідник Кралевої спадщини словацький літературознавець А. Матушка. – Як людина пережив у собі поета, а потім власна поезія пережила його (...). Нам достеменно не відомі ані його фізичний вигляд, ані його

«внутрішнє» обличчя, всупереч тому, що вже минуло понад сто літ від тієї доби, котрій він надав риси цього обличчя через власну творчість» [9, с. 353-354].

На відміну від інших відомих словацьких поетів-романтиків, наприклад С. Халупки чи А. Сладковича, твори Я. Краля українською мовою були перекладені аж у шістдесятих-вісімдесятих роках минулого століття. Може, тому, що так і не вийшли окремою книжкою за життя автора, бо навіть і тепер видаються з постійними змінами, уточненнями й доповненнями [9, с. 29].

В антології «Словацька поезія» (1964) уміщено кілька творів Я. Краля в перекладах М. Рильського («Вартовий народу», «Орел», «Весілля»), А. Малишка («Зачарована дівця у Вагу і дивний Янко», «Завербований»), М. Пригари («Повернення», «Квітка») та К. Дрока («Пісні») [7, с. 75-95]. Вибране з доробку Я. Краля «Орлами сизими підспіване» вийшло у Словаччині 1987 р. в перекладі та з ґрунтовною вступною статтею поета і перекладача з Пряшева І. Мацинського. На сьогодні це найповніше видання українських перекладів поетичної спадщини Я. Краля [9].

Вихід у світ україномовного Кралевого доробку (як і доробку інших словацьких романтиків) критикою був сприйнятий схвально. Свідченням цього є позитивні відгуки українських і словацьких дослідників І. Галайди [5], Ю. Кундрата [10; 11], І. Яцканина [1], Т. Ліхтей [12, с. 107-119]. Безпосередньо до аналізу українських перекладів долучилися у своїх дослідженнях тільки І. Галайда та Т. Ліхтей. В основі статті І. Галайди – з'ясування рівня адекватності перекладів на українську мову двох віршів Я. Краля «Повернення» та «Сторож народу», здійснених, відповідно, М. Пригарою, М. Рильським, а пізніше – І. Мацинським. У цій студії спробуємо простежити особливості перекладів М. Рильського, М. Пригари, А. Малишка та І. Мацинського.

Питання відповідності/невідповідності перекладів оригіналу можна розпочинати з розгляду вже з одних тільки назв окремих віршів. Як відомо, Я. Краля (словацькою kráľ – «король») справедливо називали королем словацької балади, найсильнішою з яких є «Zakliata panna vo Vahu...». Вважаємо, що передача А. Малишком zakliatej pannu «зачарованою дівцею» [7, с. 83] не зовсім вдала, хоча слово «дівця» і поширене в українській народнопоетичній творчості. Переклад І. Мацинського нам видається кращим – «заклята панна» [9, с. 167]. Дискусійними залишаються і переклади назви вірша «Hlásnik národa», який є візитівкою, мистецьким кредо Я. Краля. У М. Рильського це «Вартовий народу» [7, с. 75], а в І. Мацинського – «Нічний сторож народу» [9, с. 280]. Цікаво, що саме такий варіант назви – «Ночной страж народа» є в російському перекладі Л. Мартинова, що з'явився на світ задовго до українського пе-

рекладу І. Мацинського [6, с. 96]. Обидва перетлумачення насправді не відтворюють глибокої символічної суті поняття, закладеного автором в оригіналі. Підтримку власним судженням знаходимо і в розвідці І. Галайди. «Гласник, – пише дослідник, – це сам поет, це той, хто будить народ, не лише нічний сторож, це щось більше, це основа великої метафори, яка розкривається через окремі образи протягом цілого вірша» [5, с. 81]. І. Галайда наводить синонімічний ряд слів (оповісник, покликач, окличник, провісник, будитель, глашатай...) і вибирає як один із можливих варіантів – «Глашатай народу». Вибір насправді дуже вдалий. Однак ми, зі свого боку, твердо переконані, що найвідповіднішою у конкретному випадку була б назва «будитель». Саме вона закріпилася в народі за словацькими та закарпатськими просвітителями ХІХ століття, котрі проживали на той час у межах однієї держави. Вчений І. Сенько, що не одне десятиліття працює над питаннями карпатики, навіть присвятив цьому непересічному явищу спеціальну статтю «Будительство: символіка і її зміст» [16]. Дивно, що про це забув уродженець Східної Словаччини І. Мацинський, який тут явно наслідує Л. Мартинова, до того ж, введенням у текст назви уточнення «нічний» звужує значення закодованого автором у поезії символічного образу провісника суспільних змін, народно-го будителя.

На жаль, це не єдиний випадок, коли І. Мацинський опинився під впливом інших перекладів. Навіть у вже згаданій поезії «Вартовий народу» можна простежити кілька моментів, які прозраджують залежність праяшівського перекладача від уже існуючих перекладів. Порівняймо переклад М. Рильського:

*Геній ти у чорній ночі,
ти – світильник на могилі,
щоб світити, коли прийде
божій син у світлій силі* [7, с. 76–77]

та переклад І. Мацинського:

*Геній ти у чорній ночі,
лампи сяєво на гробі.
Ти той доказ, що раз прийде
божій син в своїй подобі* [9, с. 281].

Поведінка праяшівського перекладача дивує ще більше, коли на сторінках упорядкованої ним книжки вибраного «Орлами сизими підспіване» знаходимо ще один варіант перекладу цієї ж поезії. Він є набагато ближчим до оригіналу і цілком позбавлений впливу інших інтерпретаторів. Простежмо:

*Ty si maják v čiernej noci,
nepodľahlý žvlom, mdlobe,
lampa v zapadnutej izbe,
kriak na zapadnutom hrobe* [3, с. 36],

*Ти – маяк посеред ночі,
що стояв в крутім знесиллі:
лампа в хаті позабутій,
куц квітучий на могилі!* [9, с. 105].

Причину залучення Іваном Мацинським у згадане видання творів Янка Краля аж двох варіантів перекладів одного й того вірша (надто, коли один із них є явно прогративним) пояснити важко.

Інша поезія «Návrat», тобто «Повернення», є присвятою Янка Краля рідній матері, яка рано пішла з життя. В доробку М. Пригари ця балада місцями позбавлена свого національного звучання, словацької ментальності. Вона немов посаджена в український ґрунт і часом відтворює зовсім іншу емоційну атмосферу, ніж це бачимо в оригіналі. Авторка вводить у текст образ вишні (в оригіналі йдеться про яблуневий сад), вживає традиційні українські баладні епітети й порівняння (*путь-дорога, широке поле, високе жито...*), яких немає в першотворі. Навіть католицький костел передано нейтральним поняттям «храм». Інша крайність у доробку І. Мацинського. За змістом його переклад ближчий до оригіналу, однак він мало чим нагадує баладу як таку, є книжним. Порівняймо оригінал і переклад бодай перших рядків:

*Zakvitly jablone v susedovom sade,
utrápená mati chodí po záhrade* [2, с. 58],

*У саду сусідськiм квітнуть яблунь віти,
мамоньку прибуту денно чути звідти* [9, с. 136].

Отже, в оригіналі бідна мати, виглядаючи роками з мандрів сина, ходить зажурена по двору, а в перекладі І. Мацинського ця мати (і не мати, власне, а «мамонька») чомусь «прибита». До речі, пестливі суфіксальні утворення типу *мамонька, житонько, чадонько* І. Мацинський вживає, очевидно, для того, аби дотриматися ритмомелодики, вкластися в розмір. Тому, попри незначні відхилення від першотвору, переклад Марії Пригари краще передає скорботний настрій Кралевої балади.

Ця ж історія повторюється, коли вдаємося до зіставлення перекладів іншої балади – «Квітка». М. Пригара чудово відтворює родинну драму, спровоковану нерівним шлюбом старого, але багатого, та молодої,

але бідної красуні, яка на знак протесту вирішує піти з життя. А ось І. Мацинський, до прикладу, в уста бідної сільської дівчини, яку мати хоче видати заміж за нелюба, вкладає слова, які викликають іронічне сприйняття: «*Я у Вазі кофти прала, рушники й спідниці*» [9, с. 56]. В оригіналі маємо: «*ked' som šaty prala na Vahu*» [2, с. 56].

Коли вже зайшлося про Кралеві балади, то тут пальму першості слід віддати перекладам А. Малишка. Він чудово відтворив українською мовою і «Заворожену панну у Вагу...», і «Завербованого», зберігши дух і стиль оригіналу. В перекладі ж І. Мацинського згаданих творів знаходимо чимало словакізмів, які вживаються без пояснень і коментарів, семантично і стилістично невмотивованих виразів типу «*хлопець білого обличчя*» [9, с. 175], «*кохана з іншим час минає*» [9, с. 175], «*вид у хлопця зовсім мокрий від вологи*» [9, с. 176] й под.

Деколи в перекладацькому доробку І. Мацинського проявляється міжмовна інтерференція, простежується явище гіпнозу оригіналу. Дався взнаки і пізній перехід митця на українську мову (до того, як відомо, писав і перекладав російською). І. Мацинський, наприклад, *Spiš* передає то як Спіш, то як Спиш, *Šariš* – то як Шаріш, то як Шариш, *Janík* перекладає як Янік, а *Jánošík* уже трансформує у Яношик. Словацький оронім *Štit* [2, с. 294] Мацинський транслітерує як Штіт [9, с. 157]. Нам видається, що доцільніше було перекласти не Штіт, а «Щит». Адже словацька назва зберігає метафоричне значення: йдеться про скелю, яка в опришків виконувала захисну функцію, служила своєрідним щитом – з неї добре проглядалося довкілля, тоді як транслітерований варіант Штіт не містить таких символічних асоціацій. Часом замість образного фразеологізму першотвору автор перекладу пропонує читачеві його тлумачення, хоча українська мова має чудові відповідники до таких виразів. Простежмо:

nadávaj tu frčku po nose [2, с. 184] – познущайся [9, с. 208],
na jazyku sblkla [2, с. 286] – мовчати [9, с. 309].

Разом з тим, наголосимо, що йдеться про поодинокі випадки невідповідності, адже в переважній більшості словацький текст І. Мацинським відтворено на належному рівні. До таких родзинок належить, до прикладу, і «Дума Коллара»:

*...Над давнім віком час стояв суддею
і неможливе стало днем звичайним,
і голос Славії зі силою всією
із моря часу вирина осяйно!* [9, с. 153].

На особливу увагу заслуговує поезія «Весілля». В ній Янко Краль з позицій поета і громадянина засуджує загарбницьку політику імперської Росії, яка славних синів поневолених народів публічно страчує, закатовує у в'язницях чи відсилає до Сибіру, справляючи криваве весілля на їхніх кістках. Перед митцем ніби постають велети слов'янського духу, знищені російським шовіністичним режимом, зокрема діячі польського національно-визвольного руху Ш. Конарський, В. Лукасінський та ін. Автор вважає, що «Русь свята і Польща волелюбна» мають об'єднатися й дати відсіч ненаситній країні-агресорці. Українською цю поезію блискуче відтворили М. Рильський та І. Мацинський. Простежмо, як звучить зачин «Весілля» в їх мистецькій інтерпретації:

переклад М.Рильського:

*Ізнов героїв воскресають душі,
слов'янська велич переможно сяє,
у мороці вогненному, як брата,
Конарський Лукасінського стрічає... [7, с. 94],*

переклад І.Мацинського:

*Встають зненацька тіні велетенські
слов'янського життя переді мною:
натхненні Лукасінський і Конарський
проходять знов поважною ходою... [9, с. 309].*

Ніби на злобу дня нинішнього написана й Кралева поема «До слов'ян». На жаль, жоден з вітчизняних перекладачів не відтворив її українською. Між тим, у творі звеличується наша славна минувшина, спопелена імперською Росією, згадується Січ, від якої залишилася тільки руїна і де покоїться «цвіт козацтва»:

*Kde chutory v stepiach stály,
teraz zem je pustá, holá –
kde Siec stál – kosti sa blyštia.
Kto ich na život privolá? [2, с. 259–260].*

Однак автор твердо вірить, що колишню велич Україна неодмінно поверне («мати вже давно чекає – браму золоту відкрито»), а жавву українську енергію, спрагу до життя, світлі думки і помисли волелюбного народу порівнює з нестримною течією рідного Вагу:

*Matky tvojej Dumka čistá
ak Váhu potok ihravý,
v nej sa hrajú ako rybky
dumky dávne tvojej slávy [2, с. 260].*

Висловимо сподівання, що Кралева поема «До слов'ян», написана зі щирою симпатією та повагою зокрема й до нашої нації, колись-таки зазвучить українською.

Отже, визначний словацький поет-романтик Янко Краль посідає чільне місце в контексті українсько-словацьких літературних взаємин, адже упродовж свого творчого життя цікавився українською історією та культурою, свідченням чого є його твори «До народів», «До слов'ян» та ін. Ім'я Янка Краля було добре знане на Закарпатті ще в XIX ст. завдяки статті А. Кралицького та нарису невідомого автора «Очеркь словацкой литературы». Під впливом Кралевої «Драми світу» Ю. Ставровський-Попрадод написав свій найкращий вірш «Страдание славян». Твори Я. Краля переклали знані українські письменники. Зіставний аналіз українських перекладів поетичного доробку цього визначного словацького поета-романтика засвідчив, що найкращі з них належать перу таких талановитих митців, уродженців України, як М. Рильський чи А. Малишко. Переклади І. Мацинського, уродженця Східної Словаччини, місцями програють перекладам українських класиків. Проте саме І. Мацинський подарував українським читачам найповніше видання поетичної спадщини Я. Краля – книгу вибраного «Орлами сизими підспіване» з ґрунтовною студією про життя і подвижницьку діяльність словацького романтика.

Список використаної літератури

1. Jackanin, I. "Janko Král' v ukrajinčine." *Pravda*. 1988. 19 febr.
2. Král', J. *Moja pieseň*. Martin, 1952.
3. Král', J. *Súborné dielo*. Bratislava, 1959.
4. Бабота, Л. "Примітки до вивчення словацько-українських літературних контактів у XIX ст." *Studia Slovaskistica*. 2. *Перспективи розвитку словакістики в Україні*. Ужгород, 2003: 131-8.
5. Галайда, І. "Художній образ та адекватність перекладу на українську мову віршів Янка Краля «Повернення» та «Сторож народу»." *Дукля* 2 (1996): 78-82.
6. Иванова, И., редактор. *Словацкая поэзия XIX-XX вв*. Москва: Художественная литература, 1964.
7. Кочур, Григорій, Первомайський, Леонід, Рильський, Максим, редактори. *Словацька поезія: антологія*. Державне видавництво художньої літератури, 1964.
8. Кралицькій, А. "Янко Краль." *Свѣтъ* 8 (1869): 1.
9. Краль, Я. *Орлами сизими підспіване*. Переклад І. Мацинський. Братіслава-Пряшів: Словацьке педагогічне видавництво – Відділ української літератури, 1987.
10. Кундрат, Ю. "Перекладна творчість Івана Мацинського." *Наукові записки: Матеріали з міжнародної наукової конференції, присвяче-*

ної недожитому 70-річчю Івана Мацинського [«Поет і час»], (Пряшів–Меджилабірці, 11–13 травня 1992 р.) 19 (1994): 47-62.

11. Кундрат, Ю. "Переклад словацьких поетів-романтиків на українську мову." *Slovanský romantizmus: Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie / Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katedra slovanských jazykov*. Banská Bystrica, 1999. 207-21.

12. Ліхтей, Тетяна. *Слов'янська планида: Словацька поезія XIX–XX століть у дискурсі українсько-словацьких літературних взаємин*. Ужгород: Ліра, 2010.

13. Мольнар, М. *Зустрічі культур: З чехословацько-українських взаємовідносин*. Братіслава-Пряшів: Словацьке педагогічне видавництво – Відділ української літератури, 1980.

14. "Очеркь словацкой литературы." *Листок* 3 (1892).

15. П. "Янко Краль і українці." *Дружно вперед* 3 (1972): 18-9.

16. Сенько, І. "Будительство: символіка і її зміст." *Олександр Духнович – визначний педагог, мислитель і громадсько-політичний діяч Закарпаття. Матеріали міжнар. наук. конфер., присвяченої 200-річчю від дня народження Олександра Духновича, (24–26 квітня 2003 року, Ужгород, Україна)*. Ужгород, 2003. 265-76.

17. Тихий, Ф.Р. "Анатолій Кралицький і Янко Краль." *Дукля* 2 (1958): 152-7.

Ліхтей Т.В. Поетична візія Янка Краля крізь призму української науково-мистецької еліти.

У статті простежується творчість визначного словацького поета-романтика Янка Краля в контексті українсько-словацьких літературних взаємин. Акцентується на зацікавленні митця українською історією та культурою, що засвідчують його поезії «До народів», «До слов'ян» та інші. Ім'я Янка Краля було добре знане на Закарпатті ще в XIX ст. завдяки студії крайового письменника і священика Анатолія Кралицького та нарису невідомого автора «Очеркь словацкой литературы», опублікованих в місцевих періодичних виданнях «Свѣтъ» і «Листокъ» відповідно. Під впливом Кралевої поеми «Драма світу» закарпатський поет Юлій Ставровський-Попрадов написав свій найкращий вірш «Страдание славян».

Поезію Янка Краля українською переклали Максим Рильський («Вартовий народу», «Орел», «Весілля»), Андрій Малишко («Завербований», «Зачарована дівчиця у Вагу і дивний Янко»), Марія Пригара («Повернення», «Квітка»), Кость Дрок («Пісні»). Однак найповніше видання творчої спадщини Янка Краля «Орлами сизими підспіване» (1987) українською презентував відомий поет і перекладач зі Східної Словаччини Іван Мацинський. Його перу належить також ґрунтовна вступна стаття

про життєвий і творчий шлях словацького поета.

Дослідники українсько-словацьких літературних взаємин (Ілля Галайда, Юрій Кундрат, Михайло Мольнар, Микола Неврлий, Іван Яцканин) схвально відгукнулися на появу українських перетлумачень доробку Янка Крала, однак докладний аналіз цих перекладів в українській славістиці здійснено вперше.

Ключові слова: українсько-словацький літературний контекст, поетичний переклад, Янко Краль, Максим Рильський, Андрій Малишко, Іван Мацинський.

Likhtei T.V. Poetic vision of Yanko Kral through a prism of the Ukrainian scientific and artistic elite.

The article traces the creative works of a prominent Slovak poet and romantic Yanko Kral in the context of the Ukrainian-Slovak literary relationship. Emphasis is made on the artist's interest in Ukrainian history and culture, as evidenced by his poems «To the Peoples», «To the Slavs» and others. The name of Yanko Kral was well known in Zakarpattia as early as the 19th century, thanks to the studio of the regional writer and priest Anatoliy Kralytskyi and an essay of the unknown author of «Essays on Slovak Literature», published in local periodicals «Svit» and «Lystok» respectively. Under the influence of Kral's poem «The Drama of the World» the Transcarpathian poet Yuliy Stavrovsky-Popradov wrote his best poem «The Suffering of the Slavs».

Yanko Kral's poetry was translated into Ukrainian by Maksym Rylskyi («Guardian of the People», «Eagle», «Wedding»), Andrii Malyshko («Recruited», «Enchanted Maiden in Vah and Strange Yanko»), Maria Pryhara («Return», «Flower»), Kost Drok («Songs»). However, the most complete edition of the creative heritage of Yank Kral «Sung by gray eagles» (1987) in Ukrainian was presented by Ivan Matsynskyi, – a famous poet and translator from Eastern Slovakia. Also, he was the author of a thorough introductory article on the life and creative way of the Slovak poet.

Researchers of the Ukrainian-Slovak literary relations (Ilya Halayda, Yuriy Kundrat, Mykhailo Molnar, Mykola Nevrllyi, Ivan Yatskanyyn) responded favorably to the appearance of Ukrainian reinterpretations of works by Yanko Kral, however, a detailed analysis of these translations in Ukrainian Slavic studies was done for the first time.

Keywords: Ukrainian-Slovak literary context, poetic translation, Yanko Kral, Maksym Rylskyi, Andrii Malyshko, Ivan Matsynskyi.